

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
_____ dos. Zaur Məmmədov
"____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050119-Təsviri incəsənət müəllimliyi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət fənləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Heykəltəraşlıq

Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin 18.07.2022-ci il tarixli iclasının F-445 sayılı əmrinə əsasən çap edilir.

Kodu:İPF- B11

Tədris ili : III tədris ili, (2025-2026) semestr: V

Tədris yükü: cəmi: 150 saat. Auditoriya saati- 45 (30 saat mühazirə, 15 saat praktik məşğələ).

Təhsil forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: *Baş müəllim Dadaşova Aytən Natiq qızı*

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə. Məmmədov küçəsi 19, LDU-nun 2 saylı korpusu

E-mail ünvanı: *dadashzade.a.n@gmail.com*

III. Təvsiyə olunan dərsliklər, dərs vəsaitləri və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Populyar rəssamlıq ensklopediyası: Sovet ensklopediyası. 1986

2. Mironova A.M. Antik dövr təsviri incəsənəti.

3. Şvidkovski O.A. Memarlıq və monumental incəsənət. 1984

4. Oqyust Şuazi Memarlığın tarixi. 2008

5. Barmenov İ.A. Memarlıq stilinin tarixi öçerkləri. 1983

Əlavə ədəbiyyat

6. İ.A. Başqatov "Heykəltəraşlıq və plastik anatomiya" Moskva 2002

7. San Payı "Müasir anatomiyanın heykəltəraşlıqda plastiki" Barzilya 1997

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Fənnin məqsədi gənc pedaqoq rəssamlarda heykəltəraşlıq təsviri sənətinin təbliği və öyrədilməsidir. Heykəltəraşlıq təsviri sənətin həcmli formasını təşkil edir. Heykəltəraşlığın əsas məqsədi tələbələrə öyrədilməsi və yaddaşlarına hopdurulmasıdır. Heykəltəraşlığın sirlərini bilmədən hər hansı bir heykəltəraşlıq nümunəsi yaratmaq mümkün deyildir. Heykəltəraşlığın əsas təməlini işlənəcək obyektin karkası təşkil edir. Tabloların yaranmasında portet və insan fiqurlarının hərəkətdə çəkilməsi və heykəllərinin işlənməsi üçün əsaslandırılan elmdir. İnsan heykəllərinin yaradılmasında karkasların qurulması bilavasitə plastik anatomiya elmi ilə əlaqəlidir. Ona görə də gənc pedaqoq rəssamların təsviri sənətin heykəltəraşlıq sahəsini bilmələri üçün plastik anatomiya elmindən xəbərdar olmalıdırlar.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminarın nəticələrinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

-3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

-1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

No	Bal	Qiymət
----	-----	--------

		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: 45 saat (30 saat müəhazirə, 15 saat praktik məşğələ)

No	Keçilən müəhazirə mövzularının məzmunu	Müh.	Tarix
1.	Mövzu: Heykəltəraşlıq təsviri sənətin bir növü kimi. Plan: 1. Heykəltəraşlığın növləri 2. Heykəltəraşlığın sahələri 3. Heykəltəraşlığın janrları	2	
2.	Mövzu: Monumental heykəltəraşlıq. Plan: 1. İlk monumental heykəllər 2. Dünyanın hündür ölçülü monumental heykəlləri 3. Rusiya monumental heykəltəraşlığı 4. Azərbaycan monumental heykəltəraşlığı	2	
3.	Mövzu: Dəzgah heykəltəraşlığı. Plan: 1. İlk dəzgah heykəltəraşlığı 2. Dünya dəzgah heykəltəraşlığı 3. Azərbaycanda dəzgah heykəltəraşlığı	2	
4.	Mövzu: Dekorativ heykəltəraşlıq. Plan: 1. Dekorativ heykəltəraşlığın ilk nümunələri 2. Dünya dekorativ heykəltəraşlığı 3. Altay Sadıqzadənin yaradıcılığında dekorativ heykəltəraşlıq	2	
5.	Mövzu: Azərbaycan heykəltəraşlığı. Plan: 1. Qədim dövr Azərbaycan heykəltəraşlığı 2. Heykəltəraşlıqda istifadə olunan materiallar 3. Müasir Azərbaycan heykəltəraşlığı	2	
6.	Mövzu: Heykəltəraş Cəlal Qaryağdının həyat və yaradıcılığı. Plan: 1. C. Qaryağdının heykəltəraşlıq sənətinə gəlişi 2. C. Qaryağdının hazırladığı büstlər 3. C. Qaryağdı yaradıcılığında M.Ə. Sabirin heykəli 4. C. Qaryağdı yaradıcılığında Sovet ittifaqı qəhrəmanı Həzi Aslanovun heykəli	2	
7.	Mövzu: Heykəltəraş Fuad Əbdürrəhmanovun həyat və yaradıcılığı. Plan: 1. Fuad Əbdürrəhmanovun ilk əsərləri 2. F. Əbdürrəhmanov hazırladığı büstlər 3. F. Əbdürrəhmanov yaradıcılığında Sovet ittifaqı qəhrəmanı Həzi Aslanovun məzarüstü abidəsi 4. F. Əbdürrəhmanov "Azad qadın" heykəli	2	
8.	Mövzu: Heykəltəraş Mireləsgər (Mirəli) Mirqasımovun həyat və yaradıcılığı. . Plan: 1. M. Mirqasımovun ilk əsərləri 2. M. Mirqasımovun yaradıcılığında büstlər 3. M. Mirqasımovun yaradıcılığında monumental heykəllər 4. M. Mirqasımov yaradıcılığında C. Cabbarlının heykəli haqqında	2	
9.	Mövzu: Heykəltəraş Tokay Məmmədovun həyat və yaradıcılığı. Plan: 1. T. Məmmədovun yaradıcılığında portretlər 2. T. Məmmədovun yaradıcılığında ağac heykəltəraşlığı 3. T. Məmmədov – Nizami Gəncəvinin heykəli 4. T. Məmmədov – Üzeyir Hacıbəyovun heykəli	2	
10.	Mövzu: Heykəltəraş Ömər Eldarovun həyat və yaradıcılığı. 1. Ö. Eldarovun yaratdığı məzarüstü abidələri 2. Ö. Eldarovun monumental abidələri 3. Ö. Eldarov – Xurşudbanu Nətəvanın heykəli 4. Ö. Eldarov – Məhəmməd Fizulinin heykəli	2	
11.	Mövzu: Dünya heykəltəraşlığı silsiləsindən Yunan heykəltəraşlıq məktəbi. 1. Homer dövrü heykəltəraşlığı 2. Klassik dövr heykəltəraşlığı 3. Ellinizm dövr heykəltəraşlığı	2	
12.	Mövzu: Yunan heykəltəraşları.	2	

	Plan: 1. Heykəltəraş Fidi haqqında 2. Zevsin heykəli 3. Zevsin heykəlinin hazırlanmasında istifadə olunan materiallar.		
13.	Mövzu: Dünya heykəltəraşlığı silsiləsindən İtaliya heykəltəraşlıq məktəbi Plan: 1. İtaliya heykəltəraşlıq məktəbi 2. Roma portret heykəltəraşlığı 3. İtaliya heykəltəraşlığının inkişaf mərhəsi. İntibah dövr heykəltəraşlığı 4. Heykəltəraş Mikelancelo yaradıcılığı. Davidin heykəli	2	
14.	Mövzu: Avropa ölkələri heykəltəraşlıq məktəbi. Plan: 1. İngiltərə heykəltəraşlıq məktəbi 2. Fransa heykəltəraşlıq məktəbi 3. Alman heykəltəraşlıq məktəbi	2	
15.	Mövzu: Dünya heykəltəraşlığında yenilik və dəyişən formalar. Plan: 1. Heykəltəraş Oqüst Roden yaradıcılığı 2. Heykəltəraş Oqüst Rodenin heykəltəraşlıqda yeni fikirləri 3. Müasir dövr heykəltəraşlığı haqqında. 4. Müasir dövr heykəltəraşların əsərləri.	2	
	Cəmi:	30s.	

Praktik məşğələ

№	Məşğələnin məzmunu	Saat	Tarix
1	Plastilindən sadə həcm formalarının modeləşdirilməsi (kub, silindr, küre kimi elementar formaların gil üzərində işlənməsi.)	2	
2	Plastilindən sadə həcm formalarının modeləşdirilməsinin işlənilib tamamlanması (kub, silindr, küre kimi elementar formaların gil üzərində işlənməsi.)	2	
3	İnsan üzündə burun formasının heykəltəraşlıq üsulları ilə işlənməsi və proporsional quruluşunun lövhə üzərində işlənməsi.	2	
4	İnsan üzündə dodaq formasının heykəltəraşlıq üslubları ilə işlənilib tamamlanması.	2	
5	İnsan başında qulaq formasını heykəltəraşlıq üslubları ilə işləmək.	2	
6	Göz formasının, göz qapaqlarının və qaş altı hissəsinin heykəltəraşlıq həcmində ifadəsi.	2	
7	İnsan üzündə burun formasının heykəltəraşlıq üsulları ilə işlənməsi və proporsional quruluşunun lövhə üzərində işlənilib tamamlanması.	2	
8	Plastilindən hazırlanacaq antik ornamentin lövhə üzərində qurulması.	1	
	Cəmi:	15 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

- Heykəltəraşlıqda istifadə olunan əsas materialları (gil, gips, ağac, metal və s.) tanımalı və onlarla işləmək qaydalarını bilməlidir.
- Plastika qanunlarını (həcm, proporsiya, balans, simmetriya, kompozisiya) tətbiq edə bilməlidir.
- Dekorativ və tətbiqi heykəltəraşlıq sahəsində ornament, relyef və kiçik plastika nümunələri hazırlaya bilməlidir.
- Öz yaradıcı ideyasını eskiz və kiçik plastika vasitəsilə sərbəst ifadə etməyi bacarmalıdır.
- Tələbə Azərbaycan və dünya heykəltəraş sənətkarlarının yaradıcılığını və məşhur heykəltəraşlıq əsərlərini tanımalı, onların incəsənət tarixindəki rolunu qiymətləndirə bilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Heykəltəraşlığın əsas anlayışlarını, istiqamətlərini və texniki üsullarını izah edə bilər.
- Heykəltəraşlıqda istifadə olunan materialların (gil, gips, daş, ağac, metal və s.) xüsusiyyətlərini tanıyır və onları düzgün seçə bilər.
- Azərbaycan və dünya heykəltəraş sənətkarlarını, həmçinin məşhur heykəltəraşlıq əsərlərini tanıyır və onların incəsənət tarixindəki əhəmiyyətini qiymətləndirə bilər.
- Sadə həcm formalarını (kub, silindr, küre və s.) gil üzərində dəqiq modeləşdirə bilər.
- Ornament və dekorativ formaları relyef texnikasında hazırlaya və bəzəyir, kiçik plastika vasitəsilə kompozisiya yarada bilər.

XIII. İmtahan sualları:

1. Heykəltəraşlığın növləri
2. Heykəltəraşlığın sahələri
3. Heykəltəraşlığın janrları
4. İlk monumental heykəllər
5. Dünyanın hündür ölçülü monumental heykəlləri
6. Rusiya monumental heykəltəraşlığı
7. Azərbaycan monumental heykəltəraşlığı
8. İlk dəzgah heykəltəraşlığı
9. Dünya dəzgah heykəltəraşlığı
10. Azərbaycanda dəzgah heykəltəraşlığı
11. Dünya dekorativ heykəltəraşlığı
12. Altay Sadıqzadənin yaradıcılığında dekorativ heykəltəraşlıq
13. Qədim dövr Azərbaycan heykəltəraşlığı
14. Müasir Azərbaycan heykəltəraşlığı

15. C. Qaryağdının hazırladığı büstlər
16. C. Qaryağdı yaradıcılığında M.Ə.Sabirin heykəli
17. C. Qaryağdı yaradıcılığında Sovet ittifaqı qəhrəmanı Həzi Aslanovun heykəli
18. F. Əbdürrəhmanov hazırladığı büstlər
19. F. Əbdürrəhmanov yaradıcılığında Sovet ittifaqı qəhrəmanı Həzi Aslanovun məzarüstü abidəsi
20. F. Əbdürrəhmanov "Azad qadın" heykəli
21. M. Mirqasimovun yaradıcılığında büstlər
22. M. Mirqasimovun yaradıcılığında monumental heykəllər
23. M. Mirqasimov yaradıcılığında C.Cabbarlının heykəli haqqında
24. T. Məmmədovun yaradıcılığında portretlər
25. T. Məmmədovun yaradıcılığında ağac heykəltəraşlığı
26. T. Məmmədov– Nizami Gəncəvinin heykəli
27. Homer dövrü heykəltəraşlığı
28. Klassik dövr heykəltəraşlığı
29. Ellinizm dövr heykəltəraşlığı
30. Heykəltəraş Fidi haqqında
31. Zevsin heykəli
32. İtaliya heykəltəraşlıq məktəbi
33. Heykəltəraş Mikelancelo yaradıcılığı. Davidin heykəli
34. Avropa ölkələri heykəltəraşlıq məktəbi.
35. Heykəltəraş Oqüst Roden yaradıcılığı

Praktik iş:

1. Plastilindən hazırlanacaq antik ornamentin ölçülərlə kağız üzərində eskizinin qurulması.
2. Çəkilmiş eskizə əsasən antik ornamentin lövhə üzərində yapılması.

XIV.Kollektivium sualları;

I kollokvium sualları

1. Heykəltəraşlığın növləri
2. Heykəltəraşlığın sahələri
3. Heykəltəraşlığın janrları
4. İlk monumental heykəllər
5. Dünyanın hündür ölçülü monumental heykəllər
6. Azərbaycan monumental heykəltəraşlığı
7. Dünya dəzgah heykəltəraşlığı
8. Azərbaycanda dəzgah heykəltəraşlığı
9. Dünya dekorativ heykəltəraşlığı
10. Altay Sadıqzadənin yaradıcılığında dekorativ heykəltəraşlıq

II Kollokvium sualları

1. Müasir Azərbaycan heykəltəraşlığı
2. Qədim dövr Azərbaycan heykəltəraşlığı
3. Heykəltəraşlıqda istifadə olunan materiallar
4. C. Qaryağdının hazırladığı büstlər
5. C. Qaryağdı yaradıcılığında M.Ə.Sabirin heykəli
6. F. Əbdürrəhmanovun ilk əsərləri
7. F. Əbdürrəhmanov "Azad qadın" heykəli
8. M. Mirqasimovun yaradıcılığında büstlər
9. M. Mirqasimovun yaradıcılığında monumental heykəllər
10. T. Məmmədovun yaradıcılığında portretlər

"Heykəltəraşlıq" fənninin sillabusu 050110- "Təsviri incəsənət müəllimliyi" ixtisası (proqramı)üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir."Pedaqogika psixologiya və incəsənət" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur. (Protokol N01)

Fənn müəllimi:

b/m. A.N.Dadaşova

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev